

Universitat de **CATALUNYA**

PLA DE PROJECCIÓ INTERNACIONAL de les universitats públiques catalanes 2010-2015

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

UPF
UNIVERSITAT
POMPEU FABRA

Universitat
de Girona

Universitat de Lleida

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

UOC
Universitat Oberta
de Catalunya
www.uoc.edu

ACUP ASSOCIACIÓ
CATALANA
D'UNIVERSITATS
PÚBLIQUES

PLA DE PROJECCIÓ
INTERNACIONAL
de les universitats
públiques catalanes
2010-2015

© AUTOR

Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP)

CONSELL EDITORIAL

Dídac Ramírez (Rector de la Universitat de Barcelona)

Ana Ripoll (Rectora de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Antoni Giró (Rector de la Universitat Politècnica de Catalunya)

Josep Joan Moreso (Rector de la Universitat Pompeu Fabra)

Anna Maria Geli (Rectora de la Universitat de Girona)

Joan Viñas (Rector de la Universitat de Lleida)

Francesc Xavier Grau (Rector de la Universitat Rovira i Virgili)

Imma Tubella (Rectora de la Universitat Oberta de Catalunya)

COORDINACIÓ

Josep M. Vilalta

EQUIP DE TREBALL

Àlicia Betts, Nadja Gmelch i Josep M. Vilalta

CORRECCIÓ

Laura Masdevall

PRODUCCIÓ GRÀFICA

Nexe impressions, SL

DISSENY DE LA COBERTA

Mètode Graphic Designers

IMPRESSIÓ

Nexe Impressions, S.L.

TIRATGE

600

ISBN

978-84-613-8174-6

DIPÒSIT LEGAL

GI-204-10

PRIMERA EDICIÓ

Barcelona, gener de 2010

La pasta utilizada per a la fabricació del paper d'aquest llibre s'obté a partir de fusta d'arbres procedents de boscos de tala controlada i és blanqueja sense utilitzar gas de clor (ECF-ELEMENTAL CHLORINE FREE).

Índex

PLA DE PROJECCIÓ INTERNACIONAL DE LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES CATALANES 2010-2015	3
Preàmbul	4
1. La nova era global	7
2. Universitats, ciència i innovació: factors claus de progrés	9
3. La internacionalització de l'educació superior	12
4. Catalunya i la internacionalització de les universitats	15
5. Finalitat, eixos i estratègies	21
Eix 1 Projecció i reconeixement internacional	23
Eix 2 Societat catalana internacional – <i>Internationalisation at home</i>	24
Eix 3 Recerca de qualitat i talent global	25
Eix 4 Cultura catalana al món	26
Eix 5 Coneixement pel desenvolupament	27
Eix 6 La <i>Universitat de Catalunya</i>	28
6. Execució i seguiment. Els Plans Operatius Biennals	29
Metodologia i participants	30
Acrònims	32
Bibliografia	34
<hr/>	
PLA OPERATIU BIENNAL 2010-2011	37
Introducció	38
Pla de treball 2010-2011	41
Programa 1: Pla de comunicació i millora de la projecció del sistema universitari català	43
Programa 2: Observatori internacional	44
Programa 3: Plataforma conjunta de postgrau	45
Programa 4: Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca	46
Programa 5: Cooperació per al desenvolupament	47

Preàmbul

Catalunya ha estat històricament un país amb clara vocació europea i obert al món. Aquest fet ha estat més palès que mai als darrers trenta-cinc anys, en els que la societat catalana (les institucions, les empreses, la ciutadania) ha construït lligams i ha treballat en un context europeu i internacional, coincidint amb l'adveniment de la democràcia, l'obertura dels mercats i la construcció europea. En aquest context, les universitats catalanes han estat institucions capdavanteres del país, i han actuat en moltes ocasions com a nexes d'unió entre la societat catalana i el món.

Avui dia, la globalització comporta repensar les universitats, l'educació superior i la recerca en general. Les institucions universitàries prenen sentit i rellevància en la mesura que són capaces de ser presents en el panorama internacional i treballar en la xarxa del coneixement global. Alhora, ser agents actius en el

Les universitats públiques catalanes han elaborat una resposta proactiva i conjunta per fer front als reptes de la societat global actual i a la necessitat d'una internacionalització meditada, estructurada i que permeti crear un pol universitari de referència al sud d'Europa

món global del coneixement és la millor fórmula perquè les universitats reverteixin aquest capital a la societat catalana mitjançant la qualitat en la formació, l'excel·lència científica i les capacitats per a la innovació i el progrés social, cultural i econòmic.

Per tot això, les universitats públiques catalanes han elaborat una resposta proactiva i conjunta per fer front als reptes de la societat global actual i a la necessitat d'una internacionalització meditada, estructurada i

que permeti crear un pol universitari de referència al sud d'Europa. Un primer pas en aquesta direcció va ser la publicació del *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya* l'any 2008. El *Pla de Projecció Internacional de les Universitats Públiques Catalanes 2010-2015*, que contemplava el propi *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya*, reafirma aquesta voluntat per tal d'esdevenir un sistema universitari i de recerca de referència internacional.

El *Pla de Projecció Internacional* contempla el treball conjunt i coordinat de les vuit universitats agrupades a l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) sota la marca d'*Universitat de Catalunya*, és a dir, les universitats de Barcelona (UB), Autònoma de Barcelona (UAB), Politècnica de Catalunya (UPC), Pompeu

Fabra (UPF), Girona (UdG), Lleida (UdL), Rovira i Virgili (URV) i Oberta de Catalunya (UOC), creades totes elles per cobrir les necessitats de Catalunya en educació superior, recerca i transferència del coneixement. S'entén que els espais de col·laboració amb la resta d'institucions d'educació superior de Catalunya s'han de vehicular i reforçar mitjançant els òrgans establerts a tal efecte, principalment el Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC). La Xarxa Vives, com a associació d'universitats de parla catalana, també és un espai de col·laboració important i de projecció internacional del sistema universitari català amb el que es coordinen les diferents iniciatives proposades en aquest document.

La finalitat principal del *Pla de Projecció Internacional* és aconseguir que la *Universitat de Catalunya* esdevingui un sistema cohesionat, amb perfils singulars i complementaris de les universitats que el conformen, i reconegut internacionalment per la seva qualitat, capacitat innovadora i responsabilitat social

El *Pla de Projecció Internacional* es basa en una visió agosarada i ambiciosa, però alhora possible. La finalitat principal del *Pla de Projecció Internacional* és aconseguir que la *Universitat de Catalunya* esdevingui un sistema cohesionat, amb perfils singulars i complementaris de les universitats que el conformen, i reconegut internacionalment per la seva qualitat, capacitat innovadora i responsabilitat social.

La projecció internacional és un clar mitjà per millorar les capacitats institucionals de cada universitat i del conjunt del sistema universitari públic català; una major internacionalització requerirà millorar l'atractiu i la qualitat de l'oferta formativa, les línies de recerca i la innovació institucional. Formar estudiants amb capacitats per viure i treballar en un context internacional implica repensar en bona mesura els plans d'estudis i la metodologia de l'aprenentatge, en la línia del que promou l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). Captar i retenir talent en els grups, instituts i centres de recerca comporta situar-se a la frontera del coneixement i facilitar infraestructures i entorns per a una producció científica de referència internacional. Per poder integrar la *Universitat de Catalunya* en un projecte de país amb vocació internacional i global és necessari que tots els actors implicats acordin uns objectius comuns, evitin duplicitats i ineficiències, treballin amb fermesa i aportin els recursos necessaris en la mateixa direcció. Fins al moment, la multiplicitat d'accions i la poca solidesa institucional de moltes de les iniciatives en l'àmbit universitari no han permès aquesta visió integral, agosarada i d'estratègia de país al servei de la societat.

El *Pla de Projecció Internacional* contempla un horitzó temporal de sis anys (2010-2015) i estableix sis eixos prioritaris, que són els següents:

- Projecció internacional
- Societat catalana internacional (*Internationalisation at home*)
- Recerca de qualitat i talent global
- Cultura catalana al món
- Coneixement pel desenvolupament
- La *Universitat de Catalunya*

Per a la seva efectiva implementació, l'ACUP elaborarà *Plans Operatius Biennals* on es concretaran els programes específics a desenvolupar cada dos anys, amb detall d'accions, indicadors de referència, recursos i sistema de seguiment adequats. Els *Plans Operatius Biennals* seran presentats a la Generalitat de Catalunya i a l'Administració central de l'Estat per tal de subscriure i impulsar convenis específics d'actuació conjunta, detallant els programes i el finançament adequat que es concretin de comú acord.

1

● La nova era global

En els darrers dos decennis les societats han viscut canvis estructurals significatius. La revolució tecnològica, intensa sobretot en l'àmbit de les tecnologies de la comunicació i la informació, ha anat reconfigurant, a pas accelerat, la societat i la seva dinàmica. Les economies d'arreu del món s'han tornat globalment interdependents, incorporant una relació entre societat, economia i Estat, en un sistema de geometria variable, amb interrelacions complexes entre el món polític i l'econòmic a escala global. Aquesta globalització ha comportat una transformació de l'escala de l'organització humana que enllaça comunitats distants i expandeix la influència de les relacions de poder entre la major part de les regions i continents del món.

Alguns defineixen aquests canvis com la desaparició de les distàncies físiques i la distribució del coneixement (*Flat world – Friedman*), com un augment de la interconnexió (*interconnectedness – Beerkens*) en tots els àmbits de les societats, i d'altres, com Castells, han batejat aquest nou paradigma com a societat de la informació i global, atorgant-li un seguit de característiques pròpies i diferenciades. Es tracta d'una societat de la informació, ja que la productivitat i la competitivitat de les unitats o agents econòmics (empreses, regions, nacions) depenen fonamentalment de la seva capacitat per generar, processar i aplicar eficientment informació basada en el coneixement. És global perquè les activitats principals de producció, consum i circulació, així com les seves components (capital, mà d'obra, recursos, gestió, informació, tecnologia, mercats) estan organitzades a nivell global, bé directament o bé a través d'enllaços entre agents econòmics.

La «interconnectivitat» de la societat global actual comporta que la competició pels mercats, els bens i el talent hagi transcendit les fronteres dels estats-nació clàssics, i sigui ara present a nivell local, regional, nacional i supranacional. Alhora, la connexió entre les persones i les organitzacions, també s'ha traduït en un augment de la col·laboració i la cooperació.

De la mateixa manera trobem que els reptes socials actuals, com poden ser l'assoliment del desenvolupament sostenible que inclou la lluita contra la pobresa i la fam, la protecció dels drets humans i civils, l'accés i l'ús dels recursos energètics i bàsics, la lluita contra el canvi climàtic o la prevenció i gestió de les crisis financeres,

Una de les transformacions més destacades en les darreres dues dècades ha estat la creixent importància i reconeixement al rol que té el coneixement i el capital humà en el desenvolupament social, econòmic i cultural de les societats

entre d'altres, han esdevingut reptes transversals, i requereixen aproximacions globals i interdependents. Els mateixos Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) (2000) de les Nacions Unides (ONU) relacionen per primera vegada la lluita contra la pobresa no només amb la fam, sinó també amb la sanitat, l'educació, la igualtat de gènere i la sostenibilitat mediambiental.

Una de les transformacions més destacades en les darreres dues dècades ha estat la creixent importància i reconeixement al rol que té el coneixement i el capital humà en el desenvolupament social, econòmic i cultural de les societats. Aquest reconeixement és palès en els nombrosos informes i estudis elaborats per la Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) i el Banc Mundial, entre d'altres.

2 ● Universitats, ciència i innovació: factors claus de progrés

En l'anomenada *societat del coneixement* les universitats¹, i l'educació superior en general, per la naturalesa pròpia de les seves activitats de generar, transmetre i difondre coneixement, prenen un paper de creixent importància. L'OCDE identifica les institucions d'educació superior com a ens amb capacitat de *reinventar* la societat d'avui. A més, considera que una participació d'un 40 o 50% dels joves en l'educació superior és clau per al desenvolupament econòmic d'una societat. Actualment les dades indiquen que la participació, segons les grans regions del món, és d'un 71% a Amèrica del Nord i Europa occidental, d'un 26% a Àsia de l'est i la regió del Pacífic, d'un 23% als països Àrabs, d'un 11% a Àsia (sud i oest) i, tot i el creixement dels darrers temps, d'un 6% a Àfrica.

La UNESCO, en les dues *Conferències Mundials sobre Educació Superior* el 1998 i 2009, va remarcar la significació cabdal de l'educació superior, la recerca científica i la innovació en la societat actual. Només cal analitzar les

En les regions més dinàmiques i competitives del món sempre s'hi troben universitats d'alt impacte i qualitat, que actuen com a motors de desenvolupament social, cultural i econòmic en contextos globals

dades per observar l'impacte actual, i el potencial, que tenen les universitats. Segons les darreres dades de la UNESCO, el 2007 hi havia quasi 153 milions d'estudiants matriculats en institucions d'educació superior al món. Aquesta xifra suposa un creixement d'un 53% des del 2000. Així, l'educació superior, la recerca científica i la innovació són enteses com a fonamentals per al desenvolupament sociocultural i econòmic, per a un desenvolupament sostenible i per formar els ciutadans i el capital humà que liderarà el món futur.

La darrera *Conferència Mundial sobre Educació Superior* de la UNESCO va identificar els grans reptes de les universitats: expansió i creixent demanda, finançament i necessitat de diversificar-ne les fonts, incorporació de les noves tecnologies de la informació i la globalització que afecta l'aprenentatge, la recerca i la comunicació. Per atendre adequadament aquests reptes es va consensuar un document que fa una crida als governs per potenciar l'equitat, la rellevància i la qualitat de l'educació superior. A més s'identificava la necessitat d'augmentar la cooperació regional per al reconeixement de titulacions, la qualitat, la governança, la recerca i la innovació, fent clara referència a l'EEES així com a la responsabilitat social de les universitats.

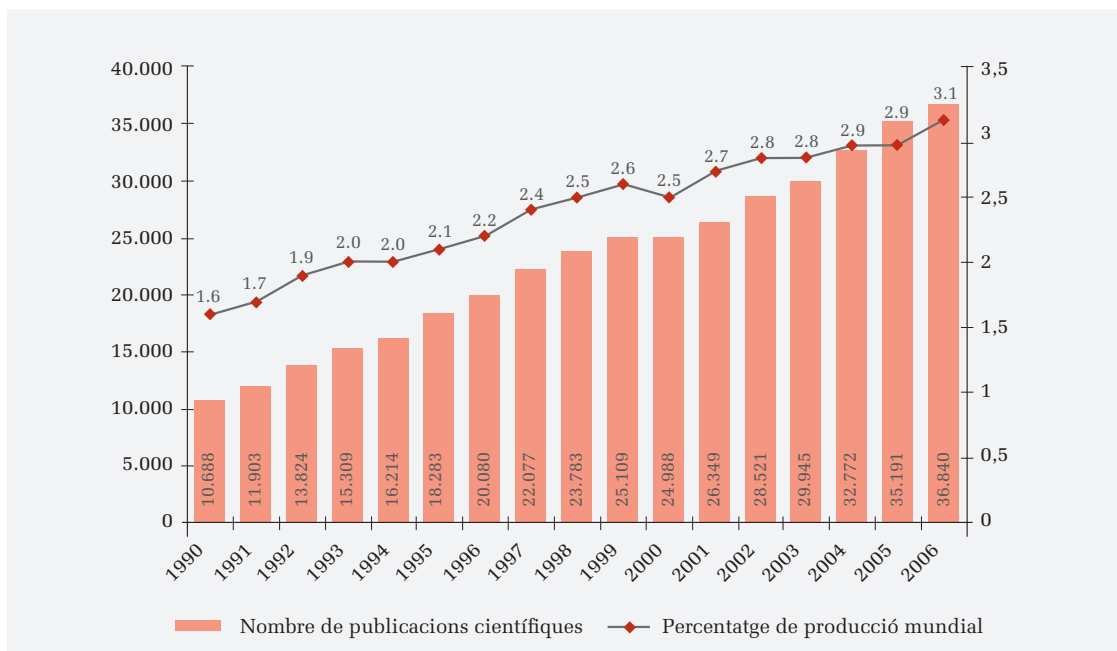
¹ Universitats i institucions d'educació superior s'usen com a sinònims en aquest document.

En aquest sentit, i centrant-nos en la recerca i la innovació, en els darrers temps han proliferat els *clusters* o pols de ciència i innovació amb una concentració elevada de mà d'obra altament qualificada i una infraestructura sòlida per la innovació, on les universitats juguen un paper clau. Les regions-ciutats de Londres, París, Munic, Cambridge, Silicon Valley, Salt Lake City o Oresund (Suècia/Dinamarca), en són bona mostra creant pols de progrés i riquesa econòmica. L'anàlisi ens mostra que en les regions més dinàmiques i competitives del món sempre s'hi troben universitats d'alt impacte i qualitat, que actuen com a motors de desenvolupament social, cultural i econòmic en contextos globals.

Així mateix, la Unió Europea (UE) l'any 2000 i en el marc de l'Estratègia de Lisboa proposà l'objectiu d'*esdevenir l'economia més competitiva i dinàmica del món, basada en el coneixement, capaç de mantenir un creixement econòmic sostingut amb més i millors llocs de treball i una major cohesió social*. En aquest sentit, la UE situa l'educació superior, la recerca i la innovació com a prioritats polítiques estratègiques per al creixement i la competitivitat dels països membres.

Espanya, per una banda, ha fet un esforç important en els darrers 25 anys per passar d'un panorama on la ciència amb prou feines era present a ésser el novè estat del món en producció científica.

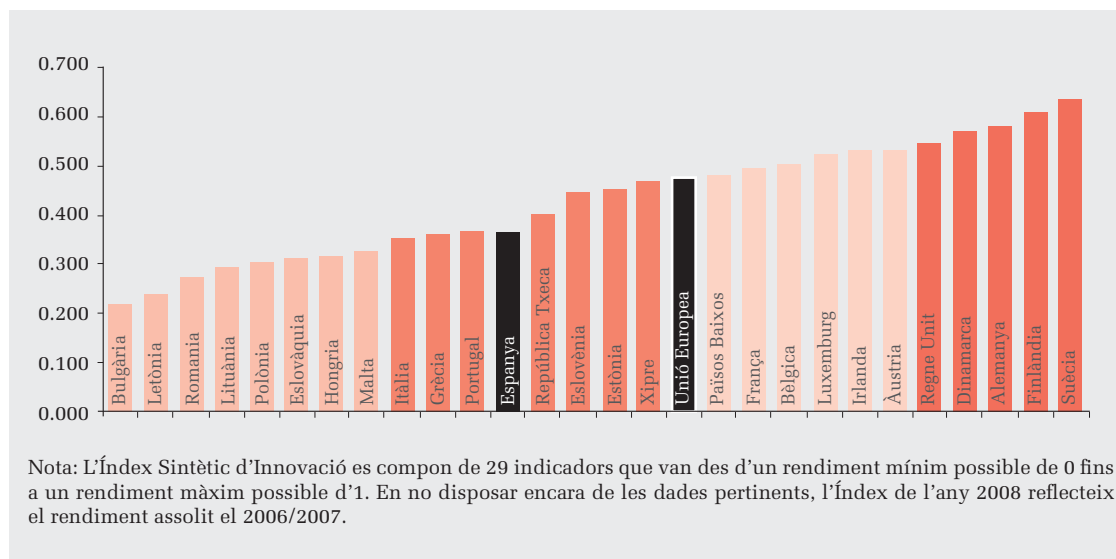
Nombre de publicacions científiques d'Espanya i percentatge de la producció mundial.

Font > Ministerio de Ciencia e Innovación.

Malgrat aquest avenç més que significatiu per la seva importància i velocitat, l'Estat espanyol segueix lluny del grup de països destacats en innovació i recerca com són els Estats Units, Japó, Suècia, Suïssa, Dinamarca i Finlàndia que dediquen un percentatge més elevat del Producte Interior Brut (PIB) a la innovació i la recerca que Espanya (un 1,27% l'any 2007). Les dades de l'*European Innovation Scoreboard* (EIS) situen Espanya per sota de la mitjana europea.

Resum de l'Índex d'Innovació (SII) (2008)

Font > PRO INNO Europa

En els darrers deu anys Catalunya també ha fet avenços significatius per situar la recerca i la innovació com a prioritats de l'agenda pública. S'han pres mesures atrevides des dels poders públics i s'ha comptat amb un recolzament polític i econòmic per a una recerca pública i universitària de qualitat. Aquesta etapa ha culminat l'any 2008 amb la signatura del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació (PNRI) amb tots els actors implicats. Malgrat això, aquest pacte no conté un acord pressupostari d'inversió pública i privada per tal d'assegurar el desplegament dels seus propòsits i estratègies, de la mateixa manera que les universitats catalanes no compten amb un escenari estable i acordat de finançament públic que les ajudi a consolidar-se i competir com a sistema coherent i ric a escala europea i internacional.

Malgrat el ple compromís del sistema universitari públic català amb el desplegament de l'EEES i de l'*European Research Area* (ERA), la situació està encara lluny de ser òptima degut a la manca d'un model i d'un pla d'acció conjunt i robust entre les universitats, la Generalitat de Catalunya, l'Administració central de l'Estat i la resta d'actors implicats.

Malgrat el ple compromís del sistema universitari públic català amb el desplegament de l'EEES i de l'*European Research Area* (ERA), la situació està encara lluny de ser òptima degut a la manca d'un model i d'un pla d'acció conjunt i robust entre les universitats, la Generalitat de Catalunya, l'Administració central de l'Estat i la resta d'actors implicats

3 La internacionalització de l'educació superior

D'acord amb l'OCDE cal assolir els següents requisits per tal que les universitats, en general, siguin globalment competitives: finançament suficient i suport governamental, lideratge amb capacitat executiva, concentració en àrees prioritàries i estratègiques, massa crítica, autonomia institucional i llibertat acadèmica, coneixement d'idiomes, condicions de vida i treball atractives pel personal estranger i relacions institucionals internacionals consolidades.

La mobilitat és una conseqüència d'aquests requisits. Les dades de la UNESCO (2009) indiquen que l'any 2007 més de 2,8 milions d'estudiants realitzaven estudis fora del seu país d'origen, un 53% més que l'any 1999. En conjunt, aquestes xifres demostren que la demanda d'educació superior està transcendint les fronteres nacionals i és d'esperar que aquesta dinàmica continuï. No és estrany, doncs, que un dels temes més candents de l'educació superior dels darrers anys sigui el de la capacitat d'internacionalització de l'educació superior.

Cal fer esment que la pròpia activitat universitària i científica, en els seus diversos àmbits, genera per si mateixa multitud d'interrelacions entre els experts i acadèmics a nivell internacional. Cal tenir ben present aquest fet ja que aquestes interrelacions acadèmiques internacionals de base sovint són molt sòlides, van més enllà de les cooperacions institucionals internacionals de caire institucional.

És necessari fer una breu reflexió terminològica sobre dues expressions que ens acompanyaran al llarg de tot el document: internacionalització i internacionalitat. El concepte d'internacionalització en el camp de l'educació superior s'ha definit de diverses maneres, però probablement la definició més comuna és la que el descriu com «qualsevol esforç sistemàtic i sostingut amb l'objectiu de fer l'educació superior (més) receptiva als requeriments i reptes relacionats amb la globalització de les societats, l'economia i els mercats laborals» (Kälvermark & Van der Wende, 1997). Una altra definició usada freqüentment és la que entén la internacionalització de l'educació superior com «el procés d'integració d'una dimensió internacional a la docència, la recerca i la funció social d'una institució d'educació superior» (Knight 2003). Aquesta darrera definició és en la que se centra aquest document, atès que proporciona una visió activa de les universitats entenent l'estat actual de la institució o l'estat discernible al moment de la recollida de les dades en relació a les activitats internacionals, aportant un element de caràcter quantitatiu.

La internacionalització de l'educació superior no és una tendència nova, ans al contrari. La naturalesa mateixa de les activitats de la docència i la recerca ha fet que les institucions d'educació superior hagin estat obertes al món. La *Magna Charta Universitatum* (1988) signada per rectors de tota Europa ho explicita clarament: el coneixement no té fronteres. A més, les universitats han tingut i tenen un paper de mediadores i creadores de relacions internacionals de coneixement i innovació globals des dels seus inicis. El que sí ha canviat, però, és la intensitat (i la necessitat creixent) d'aquesta internacionalització.

Cal fer esment que en aquest context, internacionalització és sinònim de qualitat i de rellevància acadèmica. La internacionalització de les universitats aporta un valor afegit important: fomenta l'obertura de la cultura institucional, facilita l'articulació de sinèrgies institucionals a nivell internacional, millora la qualitat de l'oferta docent i de la recerca mitjançant l'assoliment d'estàndards internacionals, promou l'acreditació internacional de l'oferta acadèmica, permet la captació de recursos a nivell internacional, facilita l'articulació de les institucions en el context internacional de l'educació superior i l'obertura de nous espais per a la projecció internacional, permet la projecció internacional del personal docent i investigador i de la millor ocupabilitat dels graduats, amplia les fronteres de captació de talent, a més de ser un medi per consolidar valors propis del sistema universitari català com la solidaritat o el compromís amb la cooperació. Difícilment es pot ser reconegut internacionalment de forma sostinguda sense uns estàndards de qualitat acadèmica incontestables, aportant condicions per a una formació amb alt valor afegit o facilitant condicions per a una recerca científica d'excel·lència. En aquest sentit, la internacionalització també és un mitjà de gran potència i abast per facilitar o forçar la qualitat de la formació, la recerca i la innovació a les universitats, a més d'atraure i retenir talent.

Segons Scott (2005) la globalització ha tingut diversos efectes en l'educació superior; un d'ells ha estat l'homogeneïtat de tendències i preocupacions arreu del món. La internacionalització de l'educació superior es presenta com una d'aquestes preocupacions compartides per universitats, governs i societats. Com a resposta, sorgeix una gran diversitat d'iniciatives ja siguin regionals (i.e. EEES), estatals (i.e. Iniciativa d'Excel·lència a Alemanya i Campus d'Excel·lència a França) i/o institucionals (i.e. oferta acadèmica en anglès o programes de captació d'estudiants i de talent en l'àmbit internacional).

La pròpia activitat universitària i científica genera de per si multitud d'interrelacions entre els experts i acadèmics a nivell internacional; aquestes interrelacions de base són sovint molt sòlides, i van més enllà de les cooperacions internacionals de caire institucional

Per una banda hi ha iniciatives que sorgeixen dels governs supranacionals o estatals. A Europa trobem l'èmfasi especial per la internacionalització de l'educació superior de la Comissió Europea. La promoció de l'EEES, l'anomenada *Modernisation Agenda* i els objectius de l'ERA demostren aquest interès. Com a exemple estatal trobem iniciatives com les que es deriven de l'*Estrategia Universidad 2015* (i la seva iniciativa de *Campus de Excelencia Internacional*) i la creació de la *Fundación para*

la Proyección Internacional de las Universidades Españolas (Universidad.es) que neix amb l'objectiu d'incrementar la visibilitat i la projecció internacional de les universitats espanyoles.

Recentment, i arran de l'impacte mediàtic dels rànquings internacionals i de l'extensió de la competició a esferes internacionals, la internacionalització de les universitats ha pres encara una major rellevància. La prioritat d'internacionalitzar l'educació superior s'ha estès a tots els nivells i trobem una gran diversitat de respostes (*top-down* i *bottom-up*) però sempre sota el mateix objectiu: ésser més visibles i presents en el món global del coneixement.

D'altra banda també es desenvolupen iniciatives de les pròpies institucions com són els plans estratègics de política internacional de cada universitat i l'aparició de xarxes, consorcis, associacions i fins i tot fusions d'universitats. L'impuls als darrers anys de la col·laboració i la projecció de la *Universitat de Catalunya* en el marc de l'ACUP n'és un exemple.

La internacionalització és sinònim de qualitat i de rellevància acadèmica

Tanmateix, totes aquestes iniciatives, sigui quin sigui el seu origen, comparteixen alguns dilemes o qüestions a l'hora de dissenyar les estratègies d'internacionalització:

- Qualitat *versus* internacionalització
- Universitats de referència internacional *versus* universitats altament especialitzades
- Competició *versus* col·laboració
- Mercat *versus* qualitat i solidaritat

4 ● Catalunya i la internacionalització de les universitats

El sistema universitari català no ha estat al marge d'aquest context, ans al contrari. A Catalunya també s'ha posat en relleu la importància i la necessitat d'internacionalitzar les universitats per ser més presents i poder participar, sobretot en l'àmbit de la producció científica, en projectes i publicacions d'impacte. La pròpia internacionalització comporta la incorporació del valor afegit que poden aportar persones i institucions d'altres països als projectes i iniciatives de les universitats públiques catalanes.

Catalunya s'ha posicionat com a capdavantera al conjunt de l'Estat en matèria d'iniciatives de promoció internacional de la formació i la recerca universitàries

Com a iniciatives que demostren aquest interès trobem els programes de beques de les universitats i de les administracions públiques, l'impuls del Programa de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA) per a la captació i retenció d'investigadors d'arreu, la promoció de nous centres de recerca entre la Generalitat i diverses universitats, els programes d'internacionalització i de suport a la innovació del Centre d'Innovació i Desenvolupament

Empresarial (CIDEM, actualment ACC1Ó), els plans estratègics de relacions internacionals de les pròpies universitats catalanes i iniciatives d'entitats privades com el programa de beques de La Caixa. Amb la publicació del *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya* es va establir una visió detallada del sistema universitari públic català, i es reiterava la importància de la internacionalització de l'educació superior a Catalunya, amb la proposta específica d'accions de projecció i internacionalització conjunta de les universitats. En aquesta línia, Catalunya s'ha posicionat com a capdavantera al conjunt de l'Estat en matèria d'iniciatives de promoció internacional de la formació i la recerca universitàries. Així mateix, les universitats catalanes han fet diverses accions per millorar el posicionament estratègic internacional del sistema. Dos exemples en aquest sentit són: les avaluacions de l'*European University Association* (EUA) a les que s'han sotmès totes les universitats públiques catalanes, amb el suport de la Generalitat i de l'Agència de Qualitat Universitària (AQU), i la participació en l'estudi de l'OCDE sobre la contribució de les universitats al desenvolupament i la innovació regional (*Reviews of Higher Education in Regional and City Development*) impulsat per l'ACUP.

Un estudi pioner del *Grupo Universitario SCImago* ha avaluat la producció científica centre a centre i les conclusions revelen que les universitats catalanes són líders en activitat investigadora a l'Estat espanyol. Segons

aquest estudi, la UB és la primera universitat en potencial investigador, i la UAB, la tercera. A més, altres institucions, com la UPC i la UPF, encapçalen la classificació en diversos àmbits específics del coneixement.

Pel que fa a la captació de fons per a la recerca, de les deu primeres universitats espanyoles que han aconseguit projectes i fons competitiu del 6è Programa Marc de Recerca i Desenvolupament Tecnològic (PM) de la UE, la meitat són catalanes; i de les beques atorgades per l'*European Research Council* (ERC) a joves investigadors el present any, més del 60% de les destinades a universitats i centres de recerca espanyols han estat per a Catalunya. A la darrera convocatòria de les *Starting Grants* setze ajuts van a Espanya, dels quals vuit són per a centres de recerca i universitats de Catalunya. Així mateix, la producció científica catalana ha crescut prop d'un 70% entre 1996 i 2006, i ja sobrepassa la quarta part de la producció total de l'Estat (representant el 2,5% de la UE). A més, Catalunya és la comunitat autònoma que més diners ha percebut del fons *Euroingenio* del Govern espanyol, que premia la millora en la participació del 7è PM de la UE durant el període 2007-2013. L'any 2008, Catalunya va rebre 103 milions d'euros de retorns del programa europeu, la qual cosa l'ha situada, amb diferència, com la primera comunitat autònoma de l'Estat quant a captació i aprofitament d'aquests recursos comunitaris.

En programes de formació interuniversitaris europeus amb finançament de la Comissió Europea (programa *Erasmus Mundus*) Catalunya també és capdavantera. Des de la primera convocatòria el 2004-2005 s'han aprovat setanta programes *Erasmus Mundus* en els que participa Espanya dels quals trenta-dos compten amb participació d'universitats catalanes.

Catalunya demostra ser un país atractiu per estudiants universitaris d'altres països. Així ho demostren les dades dels intercanvis del programa *Erasmus* dels darrers anys. Per comunitats autònomes veiem que Catalunya se situa entre les quatre primeres posicions pel que fa tant al nombre d'estudiants que vénen a fer estades a les nostres universitats, com al nombre d'estudiants autòctons que cursen estudis en altres països europeus.

Evució del nombre d'estudiants espanyols que han participat en el programa *Erasmus*.

	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07
Com. Aut. d'Andalusia	2.234	2.424	2.604	2.825	2.970	3.425	3.692
Com. Aut. d'Aragó	777	812	802	859	808	807	745
Com. Aut. del Principat d'Astúries	386	337	355	282	265	345	364
Com. Aut. de las Illes Balears	112	89	85	98	89	125	131
Com. Aut. de Canàries	438	467	484	505	572	704	597
Com. Aut. de Cantàbria	182	192	181	187	211	210	198
Com. de Castella i Lleó	1.337	1.368	1.560	1.651	1.617	1.711	1.825
Com. Aut. de Castella-La Manxa	152	240	262	327	413	535	542
Com. Aut. de Catalunya	3.055	2.858	3.099	3.273	3.371	3.400	3.212
Com. Aut. d'Extremadura	159	200	268	298	310	339	321
Com. Aut. de Galícia	670	707	764	969	993	1.215	1.265
Com. Aut. de la Rioja	65	61	46	64	45	80	69
Com. de Madrid	3.150	3.237	3.362	3.891	4.215	4.599	4.532
Com. Aut. de la Regió de Múrcia	388	430	413	450	457	538	577
Com. Foral de Navarra	338	367	406	405	431	508	495
Com. Aut. del País Basc o d'Euskadi	1.163	1.116	1.125	1.110	1.023	1.026	1.003
Com. Valenciana	2.552	2.498	2.441	2.840	3.029	3.324	3.257
TOTAL	17.158	17.403	18.258	20.034	20.819	22.891	22.825

Font > Agència Nacional Erasmus.

Evolució del nombre d'estudiants estrangers que cursen estudis a Espanya per comunitat autònoma.

	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Com. Aut. d'Andalusia	3.130	3.543	3.931	4.101	4.438	4.781
Com. Aut. d'Aragó	564	604	714	744	787	823
Com. Aut. del Principat d'Astúries	335	349	385	381	422	440
Com. Aut. de las Illes Balears	73	81	86	86	94	104
Com. Aut. de Canàries	428	513	514	574	683	687
Com. Aut. de Cantàbria	168	194	204	186	208	255
Com. de Castella i Lleó	1.404	1.621	1.926	1.905	2.162	2.362
Com. Aut. de Castella-La Manxa	111	167	182	227	297	327
Com. Aut. de Catalunya	3.095	3.340	3.578	3.631	4.109	4.344
Com. Aut. d'Extremadura	183	205	236	262	296	298
Com. Aut. de Galícia	537	563	839	859	1.117	1.128
Com. Aut. de la Rioja	43	39	36	43	49	48
Com. de Madrid	3.465	3.784	4.206	4.293	4.448	4.848
Com. Aut. de la Regió de Múrcia	348	365	445	480	544	591
Com. Foral de Navarra	214	218	245	278	250	315
Com. Aut. del País Basc o d'Euskadi	745	697	784	780	834	827
Com. Valenciana	2.135	2.541	2.978	3.405	3.835	4.418
TOTAL	16.978	18.824	21.289	22.235	24.573	26.596

Font > Agència Nacional Erasmus.

A aquestes dades cal afegir que altres programes de mobilitat com *Alban* (amb Amèrica Llatina) o el *Study Abroad* també aporten xifres positives per a Catalunya.

Tot i aquests bons resultats, el sistema universitari públic català encara és lluny de ser entre els més dinàmics, innovadors i atractius internacionalment. En l'àmbit formatiu, per exemple, tan sols un percentatge molt reduït d'estudiants universitaris catalans ha tingut o té una experiència d'estada a l'estranger. Des d'una perspectiva més global, dels 2,7 milions d'estudiants que estan matriculats en institucions d'educació superior fora dels seus països d'origen, l'Estat espanyol no rep escassament més d'un 2% (davant el 22% que reben els Estats Units o l'11% del Regne Unit, el 10% d'Alemanya o el 9% de França). El coneixement i domini d'idiomes estrangers continua sent un *handicap* greu, tant pel que fa als propis estudiants com al personal docent i investigador i al personal d'administració i serveis. Si es pren com a referència el programa *Erasmus*, es constata que només tres universitats espanyoles, cap del sistema universitari català, figuren l'any acadèmic 2005-06 entre les primeres vint universitats europees en rebre professorat estranger. En canvi, Espanya era un dels Estats que més professors enviava, apareixien set universitats espanyoles entre les vint primeres, de les quals dues d'elles eren catalanes (UAB al lloc 13è i UPC al lloc 20è). Les condicions per atraure al professorat estranger segueixen sent molt pobres i manca una política coherent de contractació d'aquests professors i investigadors a nivell estatal. D'una banda, aquesta acció està excessivament sotmesa a la rigidesa de la normativa estatal i comunitària respecte a la mobilitat de les persones i no s'arriba encara al punt de considerar els investigadors i els professors estrangers com un grup específic que requereix condicions especials en relació a la portabilitat dels seus drets socials, laborals i fiscals, per exemple. A nivell comunitari, cal estar atents al desplegament a nivell nacional del Pla d'Acció Europeu de Mobilitat Laboral de la UE, que preveu la millora de les pràctiques vigents en relació amb la seguretat social, tenint en compte aquestes formes de mobilitat. Igualment, els principis comuns sobre «flexigüritat» adoptats pel Consell Europeu resulten pertinents per als investigadors. D'altra banda, les estructures internes de compensació i de promoció del sistema universitari públic català segueixen sent massa rígides, el que sovint dificulta la competència en el mercat internacional; les condicions de treball (espais i disponibilitat d'infraestructures, nivells

salaries, possibilitat de conciliar la vida familiar i laboral), essencials per determinar l'atractiu de qualsevol universitat, sovint no són les més favorables, tot i poder comptar amb un entorn professional adequat que els permeti portar a terme des d'un primer moment les activitats d'investigació que els interessin.

Cal estructurar una política integrada de relacions internacionals, mitjançant estratègies integrades i recolzades de forma estable per les administracions públiques implicades amb mecanismes de finançament efectius, per fer front als reptes de la projecció internacional de la *Universitat de Catalunya*

Malgrat el biaix i els indicadors que emprenen rànquings internacionals d'universitats com l'*Academic Ranking of World Universities* (ARWU) fet per la Universitat Jiao Tong de Xangai, i el publicat per *The Times Higher Education Supplement* (THE) cal notar que les universitats públiques catalanes se situen en posicions molt allunyades de la elit.

En l'àmbit de les polítiques d'internacionalització s'evidencia una manca d'estructuració i solidesa institucional, polítiques consensuades a mig i llarg termini, amb un finançament estable i un recolzament i implicació de tots els agents del sistema. En definitiva, es posa en relleu la necessitat d'estructurar una política integrada de relacions internacionals, mitjançant estratègies recolzades de forma estable per les administracions públiques implicades (principalment l'Administració central de l'Estat i l'Administració de la Generalitat de Catalunya), amb mecanismes de finançament efectius, per fer front als reptes de la projecció internacional de la *Universitat de Catalunya*.

Per assolir una projecció internacional reeixida, cal facilitar mecanismes i estratègies conjuntes com a sistema universitari públic integrat i coherent, que faciliti les economies d'escala entre les diverses institucions participants i que permeti la visibilitat internacional del conjunt d'universitats públiques catalanes sota una marca conjunta que la identifiqui com a espai de referència i excel·lència a Europa i al món. Catalunya ha de convertir-se en un referent internacional per les seves capacitats universitàries en formació de qualitat, en recerca científica d'excel·lència i en innovació al servei del progrés del propi país i dels seus ciutadans i al servei de la comunitat internacional. Construir una marca i un seguit d'estratègies col·laboratives conjuntes entre les universitats públiques catalanes és un repte i alhora una necessitat imperiosa.

En aquesta línia, d'una banda, s'han de fomentar aquells instruments i àrees estratègiques del sistema universitari públic català que estan especialment preparats per competir a nivell global i en els que hi ha també una predisposició del sector públic i privat per col·laborar internacionalment en forma de *clústers* que potenciïn sectors econòmics i d'activitat amb una alta projecció futura, i que aprofitin les plataformes de cooperació ja existents a Catalunya. D'altra banda, hi ha també altres entorns que per diverses raons d'apropament polític, cultural o històric, també permeten la concreció d'àrees de cooperació privilegiada per a la creació de pols de coneixement i innovació competitius al voltant d'interessos estratègics comuns.

Les universitats públiques catalanes també han de ser agents actius en la projecció de la llengua i la cultura catalanes al món, participant i promovent iniciatives en els diversos àmbits culturals, científics i tecnològics, mitjançant l'ús i la promoció de la llengua catalana com a llengua científica i de cultura. Alhora, la projecció internacional de la *Universitat de Catalunya* ha de comportar, sens dubte, un compromís explícit i directe amb el progrés dels països en vies de desenvolupament. El coneixement al servei del desenvolupament ha de guiar les actuacions i les aliances amb universitats, institucions i països amb dificultats, per tal d'ajudar a fer front des de les capacitats acadèmiques a les problemàtiques tals com la pobresa i la desigualtat, la defensa dels drets humans i civils o el progrés cultural, científic i tecnològic.

A continuació es presenta un resum del diagnòstic de les capacitats d'internacionalització del sistema universitari públic català. S'han detectat debilitats, fortaleeses, amenaces i oportunitats del sistema tenint en compte la situació actual i el context de les universitats públiques catalanes.

Quadre resum del diagnòstic de les capacitats d'internacionalització del sistema universitari públic català.

<i>Debilitats</i>	<i>Fortaleses</i>
Manca de mecanismes estables de promoció i de captació d'estudiants, professors i investigadors a l'estranger	Experiència institucional creixent en mobilitat internacional i en processos d'internacionalització
Poca recerca sobre els processos d'internacionalització a la Universitat, i manca d'estudis orientadors	Motivació, compromís i importants dosis de voluntarisme del personal universitari implicat en les activitats d'internacionalització
Relativa capacitat de negociació internacional comparada amb altres sistemes universitaris i institucions	Creixent conscienciació sobre la importància del coneixement d'idiomes i d'altres cultures
Deficiències importants en l'aprenentatge i domini d'altres llengües (PDI, PAS, estudiants)	Experiència i presència de les universitats catalanes en diverses associacions, xarxes internacionals de prestigi i entitats internacionals de gestió de les relacions internacionals
Escassa sensibilització i poca experiència internacional dels estudiants	Existència de diversos centres d'estudis i observatoris a les universitats catalanes dedicats a àrees geogràfiques específiques
Manca de reconeixement de les activitats acadèmiques internacionals i/o de cooperació al desenvolupament, a més d'un baix índex de mobilitat i d'atracció de professorat estranger	Reconeixement de la qualitat dels professors i investigadors catalans a l'estranger i bona interacció de la comunitat acadèmica i científica amb els socis i els pars internacionals
Inexistència de sistemes d'informació i d'indicadors comuns del nivell d'internacionalitat i del nivell d'internacionalització del sistema universitari català	Capacitat de negociació internacional amb les universitats de l'Amèrica Llatina, comparada amb les universitats d'altres països europeus
Manca de visualització en la societat de la internacionalització del sistema universitari català	Forta internacionalització de l'àmbit de la recerca i dels centres de recerca
Escassa docència reglada en idiomes estrangers, manca d'incentius i suports institucionals i falta d'integració dels elements internacionalitzadors en els plans acadèmics	Atractiu de Barcelona. Qualitat de vida i valors de la multiculturalitat i el treball a Catalunya
Manca d'un sistema global d'anàlisi de resultats, procés sistemàtic i periòdic de revisió d'objectius, metes i accions	Lideratge respecte les universitats de la resta de l'Estat

<i>Amenaces</i>	<i>Oportunitats</i>
Insuficiència de finançament públic estable i plurianual per a les activitats internacionals i d'internacionalització	Procés d'internacionalització de l'educació superior arreu d'Europa
Falta de continuïtat en les accions i absència d'una política agosarada a nivell estatal i autonòmic	Adequació a l'EEES i a l'ERA
Política migratòria molt restrictiva i dificultats en la legalització de l'estatus dels estudiants, professors i investigadors estrangers	Creació d'un Espai Iberoamericà d'Educació Superior i de l'Espai Comú d'Educació Superior Europa-Amèrica Llatina
Poc coneixement de les ambaixades i consolats espanyols a l'estranger (i les oficines exteriors de l'Administració catalana) respecte a les polítiques d'educació superior al país	Existència d'una estructura organitzativa com a sistema universitari català (ACUP i CIC)
Possible percepció externa de la llengua catalana com a obstacle per a la internacionalització	Bona interacció de la comunitat acadèmica i científica amb els socis i els pars internacionals
Dificultats d'implementació de l'EEES	Espanya com a porta cap a Amèrica Llatina; Catalunya com a porta cap a Europa i al Mediterrani
Situació de les universitats públiques en els rànquings internacionals actuals	Procés d'obertura institucional cap a altres àrees geogràfiques (Àfrica, Àsia, Europa Oriental, Oceania)

5 ● Finalitat, eixos i estratègies

La *Universitat de Catalunya* vol construir una resposta proactiva i conjunta per fer front als reptes de la societat global actual i a la necessitat d'elaborar una internacionalització meditada, estructurada i flexible que comporti un pas endavant per a cada universitat i pel sistema universitari públic en conjunt. Un primer pas en aquesta direcció va ser la publicació del *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya* (2008). El *Pla de Projecció Internacional de les Universitats Públiques Catalanes 2010-2015*, que contemplava el propi *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya*, reafirma aquesta voluntat per tal d'esdevenir un sistema universitari públic i de recerca científica de referència.

El *Pla de Projecció Internacional* es basa en una visió agosarada i ambiciosa, però alhora possible. La finalitat principal del *Pla de Projecció Internacional* és aconseguir que la *Universitat de Catalunya* esdevingui un sistema cohesionat, amb perfils singulars i complementaris de les universitats que el conformen, i reconegut internacionalment per la seva qualitat, capacitat innovadora i responsabilitat social.

La projecció internacional és un clar mitjà per millorar les capacitats institucionals de cada universitat i del conjunt del sistema universitari públic català. Una major internacionalització requerirà millorar l'atractiu i la qualitat de l'oferta formativa, les línies de recerca i la innovació institucional. Formar estudiants amb capacitats per viure i treballar en un context internacional implica repensar en bona mesura els plans d'estudis i la metodologia de l'aprenentatge, en la línia del que promou l'EEES. Captar i retenir talent en els grups, instituts i centres de recerca comporta situar-se a la frontera del coneixement i facilitar infraestructures i entorns per a la producció científica de referència internacional. Per poder integrar les universitats en un projecte de país amb vocació internacional i global és necessari que tots els actors implicats acordin uns objectius comuns, evitin duplicitats i ineficiències, i treballin amb fermesa i aportant els recursos necessaris en la mateixa direcció. Fins al moment, la multiplicitat d'accions i la poca solidesa institucional de moltes de les iniciatives en l'àmbit universitari no han permès aquesta visió integral, agosarada i d'autèntica estratègia de país i al servei del país.

La *Universitat de Catalunya* com a sistema cohesionat, amb perfils singulars i complementaris de les universitats que el conformen, i reconegut internacionalment per la seva qualitat, capacitat innovadora i responsabilitat social

Amb tot l'exposat anteriorment s'han definit els objectius prioritaris del *Pla de Projectió Internacional* pel període 2010-2015:

- Aconseguir el reconeixement internacional de la marca *Universitat de Catalunya* com a àrea universitària d'excel·lència a Europa.
- Assolir un domini suficient de l'anglès del conjunt de la comunitat universitària (PDI, PAS i estudiants).
- Augmentar el nombre de projectes de recerca europeus i internacionals, i especialment doblar el nombre de projectes liderats o coordinats per grups de recerca catalans.
- Captar i retenir talent de prestigi internacional.
- Doblar la mobilitat dels estudiants universitaris catalans, arribant als vuit mil anuals, que realitzen estades de formació a l'estranger.
- Consolidar una oferta acadèmica de màsters i doctorats de qualitat i prestigi internacional.

El *Pla de Projectió Internacional* s'estructura en sis eixos prioritaris, amb un seguit d'estratègies específiques, per poder respondre adequadament als reptes del sistema i assolir els objectius proposats.

Eix 1 Projectió i reconeixement internacional

Projectar i consolidar internacionalment el sistema públic d'educació superior català, en el marc de Catalunya com a regió europea del coneixement.

Eix 2 Societat catalana internacional (*Internationalisation at home*)

Incorporar una dimensió internacional en tots els àmbits universitaris i formar els universitaris per pensar i viure en un context internacional.

Eix 3 Recerca i talent global

Potenciar la recerca de qualitat i la captació de talent.

Eix 4 Cultura catalana al món

Projectar la llengua i la cultura catalanes arreu del món.

Eix 5 Coneixement pel desenvolupament

Fomentar una cooperació universitària amb països en vies de desenvolupament coherent i coordinada i al servei del progrés de les societats.

Eix 6 La *Universitat de Catalunya*

Consolidar la col·laboració interuniversitària en l'àmbit de les relacions internacionals per al benefici de cada universitat i del conjunt del sistema universitari públic.

Per assolir aquesta visió, el *Pla de Projectió Internacional de les Universitats Públiques Catalanes 2010-2015* es presenta com a principal mecanisme de treball, basat en una reflexió conjunta entre els diferents actors implicats, i amb propostes agosarades de futur. Les iniciatives del *Pla de Projectió Internacional* hauran de ser complementàries i afegir valor com a sistema al que ja duen a terme altres institucions i les pròpies universitats (estratègia col·laborativa i guanyadora). En aquest sentit, és imprescindible la implicació i el suport de tots els agents de la societat en la internacionalització de les universitats públiques catalanes.

Eix 1 **Projecció i reconeixement internacional**

Vivim en una societat on les universitats prenen un paper creixent pel desenvolupament, la cohesió i la competitivitat, arreu del món i a Catalunya. La globalització, els rànquings internacionals i la competència tant dins com fora de les fronteres són només alguns dels elements que han condicionat les universitats a ser visibles i competitives internacionalment si volen ser actors claus en la societat i l'economia del coneixement. La internacionalització és també un mitjà de gran potència i abast per facilitar o forçar la qualitat de la formació, la recerca i la innovació a les universitats.

Degut a tot això, i amb l'objectiu principal de consolidar i projectar internacionalment el sistema d'educació superior públic català, de qualitat i integrat en la regió del coneixement, i que esdevingui un referent internacional, s'ha escollit com a primer eix la projecció internacional de les universitats públiques catalanes. Per aquest eix s'han elaborat cinc estratègies que es presenten a continuació:

Estratègia 1 > Desenvolupar una estratègia de promoció i comunicació

Dissenyar una estratègia de promoció i comunicació que respecti les identitats institucionals de les vuit universitats públiques i que alhora atorgui una imatge (marca) diferenciada i atractiva internacionalment, a més de cohesió i solidesa al conjunt del sistema universitari públic.

Estratègia 2 > Incrementar la presència internacional

Enfortir la presència internacional activa en fòrums, fires, organismes internacionals i institucions supranacionals per fomentar noves aliances i donar a conèixer el sistema universitari públic català en fòrums prestigiosos amb l'objectiu d'ampliar el radi d'influència i de cooperació estratègica. Especialment, enfortir la participació en organismes internacionals com l'EUA i la *International Association of Universities* (IAU). Col·laborar amb actors nacionals i catalans (fundació *Universidad.es*, CIC, oficines exteriors de la Generalitat, Cambres de Comerç) per ser presents en determinades regions del món que es considerin prioritàries per les universitats i per definir conjuntament una política de promoció i màrqueting internacional. En aquesta línia, fomentar decididament la presència de Catalunya i el seu sistema universitari als fòrums i centres de decisió supranacionals i als debats i estudis per a la innovació i la modernització de les universitats, aportant una visió pròpia.

Estratègia 3 > Proporcionar una oferta acadèmica de gran qualitat i atractiva internacionalment

Identificar cursos de màster i programes de doctorats de gran qualitat, vinculats als pols de recerca d'excel·lència i atractius internacionalment del conjunt del sistema universitari públic, i projectar-los internacionalment. Incrementar el nombre de programes acadèmics impartits en anglès i el nombre de programes conjunts o dobles amb universitats estrangeres.

Estratègia 4 > Fomentar la participació dels *alumni*

Seguiment dels *alumni* (màster i postgrau, tant nacionals que marxen a l'estranger com estrangers que han estudiat a Catalunya) per cercar vies de col·laboració amb la finalitat que segueixin vinculats al sistema universitari català i a la seva projecció internacional.

Estratègia 5 > Millorar el posicionament de les universitats públiques catalanes als rànquings internacionals

Realitzar anàlisis dels indicadors dels rànquings internacionals per tal de millorar aquells aspectes que siguin claus. A més, fer un seguiment de les dades per assegurar que arriba la informació adequada

i actualitzada a les entitats que gestionen els rànquings. Cercar vies per participar en la definició dels indicadors que reflecteixin millor el posicionament de les universitats en funció del que la societat espera d'elles i del finançament que reben.

Estratègia 6 > Integrar els centres de recerca i els altres agents del sistema de ciència i innovació

Fomentar la col·laboració entre les universitats públiques catalanes, els centres de recerca de Catalunya i els altres agents del sistema de ciència i innovació en els programes i accions del *Pla de Projecció Internacional*.

Estratègia 7 > Mantenir i consolidar relacions estratègiques amb Amèrica Llatina

Estimular les relacions amb Amèrica Llatina per atraure estudiants de màster i doctorat, professors visitants, establir aliances en projectes de recerca i promoure programes docents conjunts.

Eix 2 Societat catalana internacional – *Internationalisation at home*

La internacionalització de les universitats ve donada per la mateixa matèria prima de treball universitari: el coneixement. El coneixement no entén de fronteres, ans al contrari, creix i s'alimenta a partir de la col·laboració.

Tanmateix, en una societat global, on el món laboral cada vegada és més internacional cal incorporar una dimensió internacional estratègica i sistematitzada en tots els àmbits universitaris, no n'hi ha prou amb les relacions internacionals basades en afinitats d'interessos disciplinaris.

Malauradament només un percentatge molt petit d'estudiants, PDI i PAS de Catalunya participen en estades d'estudi, treball o recerca a l'estranger. Totes aquelles persones que es queden a les nostres universitats, siguin quines siguin les raons de fons, també han de poder participar d'un entorn internacional que els atorgui eines per poder viure i desenvolupar-se en un context internacional.

Aquesta formació en capacitats internacionals, la incorporació d'una dimensió internacional a les activitats universitàries (als currículums, a les activitats socials, als grups de recerca...) ha d'estar estructurada i ha de ser tant per les persones que vénen a fer estades a les nostres universitats com pels estudiants catalans. A més a més, la internacionalització a casa és clau per aconseguir una bona projecció cap al món universitari estranger, per atraure estudiants i docents de fora cap a les nostres universitats. L'assoliment d'aquesta dimensió interna pot ser facilitada pels actuals processos de convergència de l'educació superior a nivell europeu, l'objectiu final dels quals és la creació d'un marc comú en el que la transparència a través de les estructures educatives es combina amb la pluralitat i l'obertura dels sistemes nacionals a la diferència i la diversitat. Això requereix una visió estratègica sistemàtica, que vagi més enllà del tractament *ad hoc* de les iniciatives puntuals que van sorgint i que s'integri com un actiu en el procés de planificació de l'activitat universitària, ja que afecta des del nivell més abstracte de l'organització, les polítiques i els objectius, fins al més concret de la transformació dels *curricula*, les metodologies de l'ensenyament, o el desenvolupament de competències interculturals.

Per tant, cal promoure un profund i decidit procés intern d'internacionalització i que sigui un eix central que vertebrï estratègies i decisions polítiques i impregni instàncies i activitats docents i administratives, de manera que passi a ser un valor, un costum, una manera de ser, de viure i treballar a la universitats (procés de normalització de la internacionalització). L'objectiu d'aquest eix és incrementar la internacionalització

interna de les universitats públiques catalanes de manera meditada i sistematitzada, a tal efecte s'han elaborat quatre estratègies que es detallen a continuació:

Estratègia 8 > Formar ciutadans i universitaris amb capacitat per viure i treballar en un context internacional

Introduir una vessant internacional a la formació dels estudiants mitjançant continguts curriculars adaptats, activitats específiques, etc. Participar amb altres institucions i agents del país i de l'estranger per afavorir el desenvolupament per viure i treballar en un context internacional (associacions empresarials, agents socials, cambres de comerç, agències governamentals, entitats culturals i científiques, mitjans de comunicació).

Estratègia 9 > Impulsar la promoció i el reconeixement professional de l'activitat internacional (PDI-PAS)

Cercar el reconeixement professional per a les persones activament implicades en tasques d'internacionalització per tal d'impulsar l'activitat internacional del PDI i PAS, ja sigui en activitats a la pròpia universitat com mobilitats a l'estranger.

Estratègia 10 > Definir estàndards d'internacionalització

Definir conjuntament els estàndards d'internacionalització i un codi de conducta de la formació mitjançant la incorporació d'una vessant internacional als continguts curriculars i de recerca incrementant la relació amb grups de recerca internacionals d'excel·lència, la resta d'activitats universitàries (serveis i activitats culturals) i les condicions dels espais públics (senyalització i documentació multilingües).

Estratègia 11 > Millorar la integració i els serveis d'acollida i acompanyament

Sistematitzar i millorar els sistemes d'acollida (allotjament, transport, informació) i integració d'estudiants, PDI i PAS internacionals a les universitats públiques catalanes i a Catalunya en general.

Eix 3 Recerca de qualitat i talent global

La recerca i la innovació són elements claus per a la consolidació de Catalunya com a regió del coneixement. Als darrers anys els recursos destinats a la recerca han augmentat significativament i els índexs de productivitat han millorat amb escreix tal com s'ha esmentat.

En l'àmbit de la recerca, la qualitat i la internacionalitat es condicionen mútuament per poder establir contactes d'alta qualitat en recerca, es necessiten resultats excel·lents i per obtenir resultats excel·lents cal atraure científics altament qualificats, tant del país com de fora. La recerca de qualitat i la innovació requereixen *sine qua non* una massa crítica professional i amb gran capacitat d'adaptació als canvis constants dels nostres temps a més d'un sistema de finançament suficient i plurianual que tendeixi a una inversió a curt termini del 2% en recerca respecte del PIB i del 3% a mig termini.

Amb aquest eix es busca potenciar la recerca i la captació de talent de les universitats públiques catalanes. A tal efecte s'han identificat cinc estratègies:

Estratègia 12 > Pols de recerca d'excel·lència

Identificació de pols o eixos de recerca d'excel·lència de cada institució i del seu entorn (instituts de recerca, parcs científics i tecnològics, hospitals universitaris...) per formar un mapa que representi el

sistema públic català aportant prestigi i qualitat. Vincular aquests eixos de recerca amb programes de formació avançada atractius internacionalment.

Estratègia 13 > Promocionar la mobilitat d'estudiants, docents i investigadors (in/out)

Fomentar (i facilitar) entre els estudiants i el PDI la participació en programes de mobilitat per realitzar estades a l'estranger. Fomentar, també, la mobilitat d'estudiants i PDI estrangers a les universitats públiques catalanes.

Estratègia 14 > Fomentar l'expertesa en gestió de la recerca i desenvolupar-ne perfils professionals

Fomentar perfils professionals per a la direcció i gestió de la recerca i la innovació a Catalunya. Facilitar la participació (i lideratge) de les universitats públiques catalanes en les convocatòries i programes europeus i transnacionals.

Estratègia 15 > Establir aliances de recerca estratègiques

Establir aliances i acords estratègics amb regions i països d'interès prioritari (afavorir la formació de gestors, l'intercanvi d'experiències i estades, l'observatori de bones pràctiques, etc.).

Estratègia 16 > Facilitar la contractació de talent internacional

Cercar vies per facilitar la contractació, i consolidació en plantilla, de professionals de gran talent i amb experiència internacional, potenciant el programa ICREA i d'altres instruments, facilitant la flexibilitat necessària en les polítiques de personal de les universitats públiques.

Eix 4 Cultura catalana al món

Les universitats tenen un paper històric important en la defensa i promoció de la cultura, en el nostre cas, de la cultura i la llengua catalanes. Per aquesta raó es vol que la internacionalització de les universitats públiques catalanes s'acompanyi d'una major projecció de Catalunya i la seva cultura i llengua. La llengua i cultura catalana s'ha d'entendre com una oportunitat i una riquesa en un país obert al món, cosmopolita i atractiu per treballar i viure-hi, però arrelat a la seva cultura i als seus orígens.

Estratègia 17 > Promocionar Catalunya i la seva llengua i cultura arreu del món

Articular accions amb les diferents institucions i organismes arreu del món que promocien Catalunya i la seva llengua i cultura a l'exterior. Afavorir el català com a llengua de cultura i científica, facilitant la traducció de llibres i manuals de referència internacionals a la llengua catalana.

Estratègia 18 > Fomentar el respecte i el compromís amb la llengua i cultura catalanes

Incloure en les iniciatives internacionalitzadores el compromís de respectar i impulsar la llengua i cultura catalanes, tot garantint que sigui una oportunitat i no un obstacle.

Estratègia 19 > Potenciar la col·laboració amb la Xarxa Vives d'Universitats

Fomentar la col·laboració amb la Xarxa Vives d'Universitats per promoure projectes i iniciatives de difusió de la cultura i la llengua catalana al món.

Estratègia 20 > Aconseguir campus multilingües

Al mateix temps, fomentar l'ús i el coneixement de diversos idiomes als campus universitaris de les

universitats públiques tant entre els estudiants com entre el PDI i el PAS. Informar de la llengua en la que s'imparteix cada assignatura. Impulsar específicament un programa per a l'aprenentatge de la llengua anglesa entre el PDI i el PAS.

Eix 5 Coneixement pel desenvolupament

El canvi estructural cap a la societat del coneixement implica també els països en vies de desenvolupament. Una utilització efectiva del coneixement així com una població educada són uns dels elements més determinants per garantir el progrés social i econòmic. A través del concepte «coneixement per al desenvolupament» (*Knowledge for Development, K4D*) es fomenten sistemes d'innovació i coneixement que assegurin el desenvolupament sostenible als països socis. Una millora en l'educació superior i un augment de la capacitat científica dels països socis així com la seva participació en les xarxes internacionals del coneixement són factors decisius per poder lluitar efectivament contra la pobresa, dissenyar la globalització d'una forma més justa i així poder complir amb els ODM.

Fomentar el coneixement per al desenvolupament, sobretot en l'àmbit de l'educació superior, ha de tenir, per tant, un paper destacat en la cooperació internacional per al desenvolupament. Sense dubte, les universitats són uns actors de gran importància en aquest sentit. Poden contribuir, conjuntament amb els altres actors de desenvolupament, a formar especialistes i futurs líders, al desenvolupament institucional de les institucions d'educació superior tot creant sistemes sòlids de ciència, tecnologia i innovació, a investigar temes rellevants per al desenvolupament i a la integració en xarxes de coneixement internacionals, entre d'altres, a través del foment de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC).

En aquest sentit, l'objectiu principal a assolir en l'àmbit de la cooperació universitària per al desenvolupament és treballar per a què les universitats puguin assumir aquest paper destacat i contribuir a reforçar l'educació superior als països socis. Per a això, cal reflexionar sobre els objectius, instruments i l'impacte actual de la cooperació universitària per al desenvolupament, concentrar els esforços i augmentar la coordinació i la coherència de les activitats de cooperació de les universitats. Per portar a terme aquesta reflexió, es tindran en compte, entre d'altres, tant els documents elaborats a la seu de la Conferència de Rectors d'Espanya (CRUE) com l'Estratègia de Cooperació Universitària per al Desenvolupament (ESCUDE) i el Codi de Conducta de les universitats en matèria de cooperació.

Estratègia 21 > Programa conjunt de la cooperació universitària catalana per al desenvolupament

Es pretén dur a terme una reflexió conjunta entre totes les universitats públiques catalanes, en col·laboració amb l'Agència Catalana de Cooperació pel Desenvolupament (ACCD), sobre la cooperació universitària per al desenvolupament. Aquesta reflexió culminarà en un programa ambiciós i de país per desenvolupar la cooperació entre universitats. Aquesta estratègia conjunta de totes les universitats públiques catalanes permetrà fer front als reptes globals i situar així la cooperació universitària per al desenvolupament com a eix estratègic de totes les universitats públiques catalanes.

Estratègia 22 > Programa de cooperació estratègica amb Àfrica

Des de les universitats públiques catalanes s'aposta per establir una associació estratègica amb les universitats, les associacions i/o xarxes d'universitats i els centres de recerca del continent africà. L'objectiu principal és establir aliances estratègiques i estables amb les universitats africanes, sobretot amb les de l'Àfrica subsahariana. El continent africà és, en la majoria dels casos, terreny nou de

col·laboració per a les universitats catalanes (fins ara la majoria dels projectes s'han centrat en Amèrica Llatina). Per tant, i d'acord amb els esforços de coordinació i concentració de les activitats de cooperació, es proposa impulsar una estratègia de treball coordinada i comuna entre les universitats catalanes i un seguit d'universitats africanes. Dins d'aquest marc de treball comú, es portaran a terme projectes conjunts entre totes les universitats públiques catalanes així com projectes bilaterals entre universitats africanes i catalanes.

Estratègia 23 > Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca

Barcelona, i Catalunya, han tingut un paper important en el desenvolupament de les polítiques europees cap a la regió de la mediterrània. Recentment Barcelona ha estat seleccionada com a seu per a la Secretaria de la Unió per la Mediterrània. L'educació superior juga un paper destacat per al desenvolupament i la cooperació dins de la Mediterrània. En aquest context, les universitats públiques catalanes volen participar activament en el nou rol protagonista de Barcelona i Catalunya aportant accions en l'àmbit de la recerca i la innovació i la cooperació per al desenvolupament i crear d'aquesta forma l'Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca.

Eix 6 La Universitat de Catalunya

Aquest darrer eix és, sens dubte, el més transversal de tots i el que assenta els fonaments del *Pla de Projectió Internacional de les Universitats Públiques Catalanes*. Cadascuna de les universitats públiques catalanes té estratègies de relacions internacionals i/o d'internacionalització pròpies, desenvolupa nombroses actuacions i esforços per introduir a les seves activitats una vessant internacional i procura situar la seva universitat al context internacional. Totes comparteixen el desig (i la necessitat) d'ésser visibles i reconegudes internacionalment. Conjuntament, aprofitant les economies d'escala i respectant aquelles iniciatives que ja funcionen, es podrà arribar on cada universitat per si sola no arriba. L'agregat ha d'augmentar la capacitat de visibilitat i reconeixement a l'exterior.

Per tant, l'objectiu d'aquest eix és consolidar la col·laboració interuniversitària per al benefici de cada universitat i del conjunt del sistema universitari públic. A tal efecte s'estableixen les següents estratègies:

Estratègia 24 > Consolidar la col·laboració entre els actors institucionals de Catalunya i del conjunt de l'Estat

Impulsar una arquitectura institucional sòlida i eficient en el context català que agrupi tots els actors en matèria d'universitats i de recerca, amb la concreció d'actuacions i projectes conjunts.

Estratègia 25 > Crear òrgans conjunts de representació internacional

Promoure òrgans conjunts de representació internacional i mecanismes d'influència política que beneficiïn al conjunt del sistema universitari públic i cadascuna de les seves institucions: difusió de programes internacionals de recerca, promoció de programes de postgrau, oficina a Brussel·les i a d'altres continents i països, atracció de talent, cooperació per al desenvolupament.

Estratègia 26 > Fomentar la reflexió sobre la internacionalització

Posar en marxa un observatori d'internacionalització de les universitats públiques que estudiï experiències i temes d'internacionalització de l'educació superior, tant a Catalunya i Espanya com arreu del món i que inclogui els seminaris i fòrums ja existents a cada institució.

6 Execució i seguiment. Els Plans Operatius Biennals

El present *Pla de Projecció Internacional de les Universitats Públiques Catalanes* s'estableix pel període 2010-2015. Per a la seva execució, s'elaboraran Plans Operatius Biennals (Pla operatiu 2010-2011, Pla operatiu 2012-2013 i Pla operatiu 2014-2015). Aquests Plans Operatius Biennals constaran de programes, un seguit d'accions concretes, pressupostos específics, equips de treball i resultats i indicadors. Per a cada Pla Operatiu Biennal s'acordarà un finançament específic, que permeti el desplegament dels diversos programes i accions. Les universitats i les institucions impulsores del Pla acordaran en aquest sentit les aportacions específiques al Pla Operatiu Biennal. Específicament es proposa signar convenis biennals entre, d'una banda, l'ACUP i la Generalitat de Catalunya, i de l'altra, entre l'ACUP i l'Administració central de l'Estat. En aquests convenis específics biennals es determinaran conjuntament les prioritats i les accions concretes a desplegar d'acord amb el *Pla de Projecció Internacional* i els Plans Operatius Biennals.

La Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP la formen els vicerectors/es de relacions internacionals, els caps de les oficines o serveis de relacions internacionals de les universitats i la secretaria executiva de l'ACUP, que la coordina. La Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP es reunirà cada semestre per analitzar l'estat d'execució del *Pla de Projecció Internacional*, avaluar possibles disfuncions i desplegar les diverses accions programades. Al si de la secretaria de l'ACUP es crea una unitat de treball especialitzada per a la implementació efectiva del *Pla de Projecció Internacional*. La unitat estarà en permanent coordinació amb les oficines i serveis de relacions internacionals de les universitats mitjançant el treball ordinari i les reunions de la Comissió de Relacions Internacionals. Així mateix, per a la implementació ordinària dels Plans Operatius Biennals, es crea un Consell Tècnic format per tres representants de les universitats públiques catalanes (dos vicerectors i un cap de servei de relacions internacionals) i la secretaria de l'ACUP. Aquest Consell Tècnic es reunirà trimestralment i tindrà com a missió executar i fer el seguiment dels Plans Operatius Biennals reportant i informant a la Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP.

Metodologia i participants

El *Pla de Projectió Internacional* és fruit del treball de l'ACUP, sota l'impuls dels seus rectors i rectores i mitjançant la secretaria de l'ACUP i la Comissió de Relacions Internacionals, que formen els vicerectors/es de relacions internacionals i els directors/es i caps de les oficines de serveis internacionals de les vuit universitats.

De forma resumida, les principals fases per elaborar el present *Pla de Projectió Internacional* desenvolupades al llarg de l'any 2009 han estat les següents:

1. Estudi de bones pràctiques internacionals: entre d'altres, DAAD (Alemanya), Nuffic (Països Baixos), l'Associació d'Universitats de Canadà, Campus France i Universities Scotland.
2. Elaboració d'un qüestionari per analitzar la situació actual de les universitats públiques catalanes basat en indicadors d'internacionalització identificats pel *Centre for Higher Education Development* (CHE, Alemanya).
3. Complementació i anàlisi del qüestionari.
4. Reunions periòdiques de la Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP.
5. Redacció de l'esborrany del *Pla de Projectió Internacional*.
6. Seminari de treball amb rectors, vicerectors, autoritats i experts d'altres països (10 novembre de 2009).
7. Redacció final del *Pla de Projectió Internacional*.

La direcció i coordinació del *Pla de Projectió Internacional* han estat a càrrec del Secretari Executiu de l'ACUP, Josep M. Vilalta. L'equip de treball i de redacció del mateix l'han format Àlicia Betts, Nadja Gmelch i Josep M. Vilalta.

Les sessions de treball s'han organitzat en el marc de la Comissió de Relacions Internacionals formada per:

- Carreras, Carles – Vicerector de Relacions Internacionals i Institucionals, UB
- Casals, Marina – Coordinadora de la Unitat d'Internacionalització, Gabinet Tècnic del Rectorat, URV
- Cuatrecasas, Anna – Directora de Relacions i Desenvolupament Internacional, UB
- Duch, Montserrat – Vicerectora de Postgrau i Relacions Internacionals, URV
- Figuerola, Carme – Vicerectora de Relacions Internacionals i Cooperació, UdL
- López, Sara – Cap del Servei de Relacions Internacionals, UPF
- Marquès, Pilar – Adjunta al Vicerectorat de Política Internacional, UdG
- Martí, Josep M. – Coordinador de l'Oficina de Relacions Internacionals, UdL
- Martínez, Helena – Cap del Servei de Relacions Internacionals, UPC
- Martra, Esther – Cap de l'Oficina de Mobilitat i Programes Internacionals, UB
- Morràs, Maria – Vicerectora de Relacions Internacionals, UPF
- Pérez Cabaní, Maria Lluïsa – Vicerectora de Política Internacional, UdG
- Reyes, Soreya – Directora d'Internacionalització, Institut Internacional de Postgrau, UOC
- Ripoll, Laura – Cap de l'Oficina de Relacions Exteriors, UdG
- Torres, Lluís – Vicerector de Política Internacional, UPC
- Unzeta, Mercè – Vicerectora de Relacions Internacionals, UAB
- Vilalta, Marta – Cap de l'Àrea de Relacions Internacionals, UAB
- Zvereff, John – Director de Desenvolupament Internacional, UOC
- Betts, Alícia – Tècnica de Projectes, ACUP
- Gmelch, Nadja – Tècnica de Projectes, ACUP
- Vilalta, Josep M. – Secretari Executiu, ACUP

A més han participat com a assessors i experts externs les següents persones:

- Bassi, Davide – Rector de la Universitat de Trento (Itàlia)
- Campins, Mar – ex Vicerectora de Política Internacional i Mobilitat, UB
- Ferrer, Lluís – ex Rector, UAB
- Grothus, Ulrich – Delegat del Secretari General del DAAD (Alemanya)
- Noorda, Sijbolt – President de l'Associació d'Universitats dels Països Baixos (VSNU)

Acrònims

ACCD	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
ACUP	Associació Catalana d'Universitats Públiques
AQU	Agència per la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya
ARWU	Academic Ranking of World Universities
CHE	Centre for Higher Education Development
CIC	Consell Interuniversitari de Catalunya
CIDEM	Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial
CRUE	Conferencia de Rectores de Universidades Españolas
DAAD	Deutscher Akademischer Austausch Dienst
EEES	Espai Europeu d'Educació Superior
EIS	European Innovation Scoreboard
EPUF	Euromed Permanent University Forum
ERA	European Research Area
ERC	European Research Council
ESCUDE	Estratègia de Cooperació Universitària per al Desenvolupament
EUA	European University Association
IAU	International Association of Universities
ICREA	Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats
K4D	Knowledge for Development
OCDE	Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic
ODM	Objectius de Desenvolupament del Mil·leni
ONU	Nacions Unides
PAS	Personal d'Administració i Serveis
PDI	Personal Docent i Investigador
PIB	Producte Interior Brut
PM	Programa Marc
PNRI	Pacte Nacional de Recerca i Innovació
THE	The Times Higher Education
TIC	Tecnologies de la Informació i Comunicació

UAB	Universitat Autònoma de Barcelona
UB	Universitat de Barcelona
UdG	Universitat de Girona
UdL	Universitat de Lleida
UE	Unió Europea
UNESCO	Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UOC	Universitat Oberta de Catalunya
UPC	Universitat Politècnica de Catalunya
UPF	Universitat Pompeu Fabra
URV	Universitat Rovira i Virgili
VSNU	Association of Universities in The Netherlands

Bibliografia

- > **AGENCIA NACIONAL ERASMUS (2007):** *Datos y cifras del programa Erasmus en España*. [Enllaç: <http://www.oapee.es/documentum/MECPRO/Web/weboapee/servicios/publicaciones/publicaciones-erasmus/datos-2005-2006-v3.zip?documentId=0901e72b80029efd>]
- > **ALTBACH, P. i KNIGHT, J. (2006):** *The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. The NEA 2006 Almanac of Higher Education*, p. 1-11. [Enllaç: http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/pga/pdf/Internationalization_2006.pdf]
- > **ASSOCIACIÓ CATALANA D'UNIVERSITATS PÚBLIQUES (2008):** *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya. Estratègies i projectes per un nou model d'universitat*. Barcelona: ACUP.
- > **BEERKENS, E. (2003):** «Globalisation and Higher Education Research». A: *Journal of Studies in International Education*, 7(2): 128-148.
- > **CASTELLS, M. (1996):** *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell Publishers.
- > **COMMISSION FOR UNIVERSITIES AND RESEARCH (CUR):** *Cap a l'espai europeu del coneixement (EEC)*. [Enllaç: <http://www10.gencat.net/dursi/ca/de/eec.htm>]
- > **COMUNICACIÓ DE LA COMISSIÓ:** «Cap als principis comuns de la flexiguridat: més i millor ocupació mitjançant la flexibilitat i la seguretat», COM (2007) 359.
- > **EC (2003b):** *Communication from the Commission – The role of the universities in the Europe of knowledge*. COM (2003) 58 final. [Enllaç: <http://europa.eu/scadplus/leg/es/cha/c11067.htm>]
- > **ETZKOWITZ, H., WEBSTER, A., GEBHARDT, C. i CANTISANO TERRA, B.R. (2000):** *The future of the university and the university of the future: evolution of ivory tower to entrepreneurial paradigm*. Research Policy núm. 29. p. 313-330.
- > **EUROPEAN COMMISSION (2003):** *The role of the universities in the Europe of knowledge*. [Enllaç: ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/documents_r5/natdir0000038/s_1940005_20030317_144432_GERC031941en.pdf]
- > **EUROPEAN COUNCIL (2000):** *Presidency Conclusions. Lisbon European Council 23rd and 23th March 2000*. [Enllaç: http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm]

- > **FRIEDMAN, T. (2005):** *The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-first Century*. Canadà: Douglas & McIntyre.
- > **GEOBLE, M. [et al.] (2008):** «Internationalisation of European Higher Education». A: *EUA/ACA Handbook*. Berlin: Raabe Academic Publishers.
- > **GIBBONS, M. (1984):** *The New Production of Knowledge: The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. London: Sage Publications.
- > **HUISMAN, J. i VAN DER WENDE, M.C. (ed.) (2005):** *On cooperation and competition institutional responses to internationalisation, europeanisation and globalisation*. ACA Papers on International Cooperation. Bonn: Lemmens.
- > **KÄLVERMARK, T., i VAN DER WENDE, M.C. (1997):** *National Policies for the Internationalization of Higher Education in Europe*, National Agency for Higher Education, Stockholm.
- > **KEHM, B.M i DE WIT, H. (2005):** *Internationalisation in higher education. European responses to the global perspective*. Amsterdam: European Association for Internacional Education and The European higher education society – EAIR.
- > **KNIGHT, J. (2003):** *Needed: updated internationalization definition, International Higher Education*, Vol. 33 p. 2-3.
- > **MAGNA CHARTA UNIVERSITATUM (1988):** [Enllaç: http://www.magna-charta.org/pdf/mc_pdf/mc_english.pdf]
- > **MARGINSON, S. i VAN DER WENDE, M. (2007):** *Globalisation and Higher Education*. OECD Education Working Papers, núm. 8, OECD Publishing.
- > **OECD (1996):** *The Knowledge-based Economy*. [Enllaç: <http://www.oecd.org/dataoecd/51/8/1913021.pdf>]
- > **OECD (2009):** *Education at a Glance*. [Enllaç: http://www.oecd.org/document/24/0,3343,en_2649_392632_38_43586328_1_1_1_1,00.html]
- > **PRO INNO EUROPE (2009):** *European Innovation Scoreboard 2008 Comparative Analysis of Innovation Performance*. [Enllaç: http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf]
- > **SCIMAGO (2009):** *SCImago Institutions Rankings (SIR): 2009 World Report*. [Enllaç: http://www.scimagoir.com/pdf/sir_2009_world_report.pdf]
- > **SCOTT, P. (1998):** «Massification, Internationalization and Globalization». A: **Peter Scott (ed.):** *The Globalization of Higher Education* (p. 108-130). Buckingham: SRHE & Open University Press.
- > **TEICHLER, U. (2004):** *The changing debate on internationalisation of higher education*. Higher Education Vol. 48, p. 5-26.
- > **TÜNNERMAN BERNHEIM, C. i DE SOUZA CHAUI, M. (2003):** *Challenges of the university in the knowledge society, five years after the World conference on Higher Education*. UNESCO Forum Occasional Paper Series, Paper núm. 4.
- > **UNESCO (1998):** *World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action*. [Enllaç: http://www.unesco.org/education/educprog/wche/declaration_eng.htm]
- > **UNESCO (2009):** *The 2009 World Conference on Higher Education: Reacting to New Dynamics*. Bureau of Public Information. [Enllaç: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183274e.pdf>]
- > **WORLD BANK (2002):** *Constructing Knowledge Societies; New Challenges for Tertiary Education*. World Bank Report, Education Group.

PLA OPERATIU biennal 2010-2011

Introducció

El *Pla de Projectió Internacional de les Universitats Públiques Catalanes 2010-2015* neix amb la visió i la voluntat d'aconseguir que el sistema universitari públic català esdevingui un sistema cohesionat, amb perfils singulars i complementaris, i reconegut internacionalment per la seva qualitat, dinamisme, capacitat innovadora i responsabilitat social.

Els principals objectius del Pla en aquest període 2010-2015 són els següents:

- Aconseguir el reconeixement internacional de la marca *Universitat de Catalunya* com a àrea universitària d'excel·lència a Europa.
- Assolir un domini suficient de l'anglès del conjunt de la comunitat universitària (PDI, PAS i estudiants).
- Augmentar el nombre de projectes de recerca europeus i internacionals, i especialment doblar el nombre de projectes liderats o coordinats per grups de recerca catalans.
- Captar i retenir talent de prestigi internacional.
- Doblar la mobilitat dels universitaris catalans, arribant als vuit mil anuals, que realitzen estades de formació a l'estranger.
- Consolidar una oferta acadèmica de màsters i doctorats de qualitat i prestigi internacional.

Per a assolir aquesta visió al *Pla de Projectió Internacional* s'acordà elaborar tres Plans Operatius Biennals amb programes i accions específiques que responguessin als sis eixos prioritaris identificats i les seves respectives estratègies que es detallen a continuació:

Eix 1 Projectió i reconeixement internacional

Consolidar i projectar internacionalment el sistema d'educació superior català, de qualitat i integrat en la regió del coneixement, que esdevingui un referent internacional.

1. Desenvolupar una estratègia de promoció i comunicació

2. Incrementar la presència internacional

3. Proporcionar una oferta acadèmica de gran qualitat i atractiva internacionalment

4. Fomentar la participació dels *alumni*
5. Millorar el posicionament de les universitats públiques catalanes als rànquings internacionals
6. Integrar els centres de recerca i els altres agents del sistema de ciència i innovació
7. Mantenir i consolidar relacions estratègiques amb Amèrica Llatina

Eix 2 Societat catalana internacional (*Internationalisation at home*)

Incorporar una dimensió internacional en tots els àmbits universitaris.

8. Formar ciutadans i universitaris amb capacitat per viure i treballar en un context internacional
9. Impulsar la promoció i reconeixement professional de l'activitat internacional (PDI/PAS)
10. Definir estàndards d'internacionalització
11. Millorar la integració i els serveis d'acollida i acompanyament

Eix 3 Recerca i talent global

Potenciar la recerca i la captació de talent.

12. Crear pols de recerca d'excel·lència
13. Promocionar la mobilitat d'estudiants, docents i investigadors (*in/out*)
14. Fomentar l'expertesa en gestió de la recerca i desenvolupar-ne perfils professionals
15. Establir aliances de recerca estratègiques
16. Facilitar la contractació de talent internacional

Eix 4 Cultura catalana al món

Projectar la cultura catalana i Catalunya arreu del món.

17. Promocionar Catalunya i la seva llengua i cultura arreu del món
18. Fomentar el respecte i el compromís amb la llengua i cultura catalanes
19. Potenciar la col·laboració amb la Xarxa Vives d'Universitats
20. Aconseguir campus multilingües

Eix 5 Coneixement pel Desenvolupament

Fomentar una cooperació universitària amb països en vies de desenvolupament coherent i coordinada.

21. Programa conjunt de la cooperació universitària catalana per al desenvolupament
22. Programa de cooperació estratègica amb Àfrica
23. Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca

Eix 6 La Universitat de Catalunya

Consolidar la col·laboració interuniversitària per al benefici de cada universitat i del conjunt del sistema.

24. Consolidar la col·laboració entre els actors institucionals de Catalunya i del conjunt de l'Estat

25. Crear òrgans conjunts de representació internacional

26. Fomentar la reflexió sobre la internacionalització

A partir dels sis eixos i estratègies del *Pla de Projectió Internacional* s'estableixen els cinc programes del Pla Operatiu Biennal 2010-2011:

1. Pla de comunicació i millora de la projecció del sistema universitari català

2. Observatori internacional

3. Plataforma conjunta de postgrau

4. Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca

5. Cooperació per al desenvolupament

El primer programa, *Pla de comunicació i millora de la projecció del sistema universitari català*, respon a l'objectiu i alhora necessitat d'incrementar la visibilitat internacional del sistema universitari català.

El segon programa, *l'Observatori internacional*, per una banda, sorgeix de la voluntat i l'interès de les universitats públiques catalanes en conèixer més a fons la realitat internacional de les universitats establint un sistema d'indicadors, i per l'altra, per adquirir un coneixement més profund de la realitat internacional.

La iniciativa de la *Plataforma conjunta de postgrau* és una altra acció per incrementar la projecció internacional del sistema universitari públic català però també per fomentar la recerca i la innovació, bàsics per al desenvolupament de la nostra economia i societat.

El quart programa és *l'Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca*. Barcelona, i Catalunya, han tingut un paper important en el desenvolupament de les polítiques europees cap a la regió de la mediterrània. Recentment Barcelona ha estat seleccionada com a seu per la Secretaria de la Unió per la Mediterrània. En aquest nou context, les universitats catalanes volen participar activament en el nou rol protagonista de Barcelona i Catalunya aportant accions en l'àmbit de la recerca i la innovació i la cooperació per al desenvolupament.

El darrer programa és el de *Cooperació per al desenvolupament*. Les universitats tenen un paper important en el desenvolupament de les societats. Poden contribuir, conjuntament amb els altres actors de desenvolupament, a formar especialistes i futurs líders, al desenvolupament institucional de les institucions d'educació superior tot creant sistemes sòlids de ciència, tecnologia i innovació, a investigar temes rellevants per al desenvolupament (*Research for Development*) i a la integració en xarxes de coneixement internacionals, entre d'altres a través del foment de les TIC.

Pla de treball 2010-2011

Per a la execució del *Pla de Projectió Internacional*, s'elaboraran tres Plans Operatius Biennals (Pla operatiu 2010-2011, 2012-2013 i 2014-2015). Els Plans Operatius Biennals constaran de programes, un seguit d'accions concretes, pressupostos específics, equips de treball i resultats i indicadors. Per cada Pla Operatiu Biennal s'establirà un finançament del mateix, que permeti el desplegament dels diversos programes i accions. Les universitats i les institucions impulsores del *Pla de Projectió Internacional* acordaran en aquest sentit les aportacions específiques per al present Pla Operatiu Biennal 2010-2011. Específicament es proposa signar convenis biennals entre, d'una banda, l'ACUP i la Generalitat de Catalunya, i de l'altra, entre l'ACUP i l'Administració central de l'Estat. Els principals organismes implicats d'ambdues administracions són:

- Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya
- Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya
- Departament de Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya
- *Ministerio de Educación*
- *Ministerio de Ciencia e Innovación*
- *Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación*

En aquests convenis específics biennals es determinaran conjuntament les prioritats, les accions concretes i el finançament a aportar d'acord amb el *Pla de Projectió Internacional* i el present Pla Operatiu Biennal 2010-2011.

La Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP es reunirà cada semestre per analitzar l'estat d'execució del *Pla de Projectió Internacional*, avaluar possibles disfuncions i desplegar les diverses accions programades. Aquesta Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP la formen els vicerectors/es de relacions internacionals, els caps de les oficines o serveis de relacions internacionals de les universitats i la secretaria executiva de l'ACUP, que la coordina.

Al si de la secretaria de l'ACUP es crea una unitat de treball especialitzada per a la implementació efectiva del *Pla de Projectió Internacional*. La unitat estarà en permanent coordinació amb les oficines i serveis de

relacions internacionals de les universitats mitjançant el treball ordinari i les reunions de la Comissió de Relacions Internacionals.

Així mateix, per la implementació ordinària del Pla Operatiu Biennal 2010-2011, es crea un Consell Tècnic format per tres representants de les universitats públiques catalanes (dos vicerectors i un cap de servei de relacions internacionals) i la secretaria de l'ACUP (secretari executiu i tècnic). Aquest Consell Tècnic tindrà com a missió executar i fer el seguiment del Pla Operatiu Biennal reportant i informant a la Comissió de Relacions Internacionals de l'ACUP.

Tot seguit es presenten els programes i les accions en detall.

Programa 1: Pla de comunicació i millora de la projecció del sistema universitari català.

<i>Acció</i>	<i>Institucions implicades</i>	<i>Resultats i indicadors</i>	<i>Execució</i>	<i>Finançament</i>
Estudi de marca	ACUP, Generalitat de Catalunya	Creació i desenvolupament d'una marca conjunta sòlida	1r semestre 2010	ACUP, Generalitat de Catalunya
Pla de comunicació i promoció conjunt	ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat	Disseny i posada en marxa d'un pla de comunicació i promoció	1r semestre 2010	ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat
Iniciatives internacionals conjuntes (assistència a fires i representació en congressos internacionals)	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya	Selecció de fires internacionals on ser presents de forma conjunta	Permanent	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya
Estudi d'indicadors dels sistemes de rànquings internacionals i de l'europeu (en procés d'elaboració) i disseny d'estratègia per millorar els resultats de les universitats catalanes	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat	Millorar el posicionament de les universitats públiques catalanes als rànquings	1r semestre 2011	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat
Oficina « <i>Universitat de Catalunya – Comissió Europea</i> »	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya	Tenir una presència conjunta davant la Comissió Europea en afers d'educació superior i recerca	Estudi i disseny: 2010 Posada en marxa: gener 2011	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya

Programa 2: Observatori internacional.

<i>Acció</i>	<i>Institucions implicades</i>	<i>Resultats i indicadors</i>	<i>Execució</i>	<i>Finançament</i>
Impulsar estudis de <i>benchmarking</i> sobre la projecció internacional amb regions europees afins	ACUP, Generalitat de Catalunya	Recopilació i difusió de bones pràctiques internacionals. Cerca de complementaritats i possibles àrees de col·laboració	Permanent	ACUP, Generalitat de Catalunya
Participació en el projecte <i>Higher Education in Regional and City Development</i> de la OCDE	Agents socials, universitats, ACUP, Ajuntament de Barcelona, Generalitat de Catalunya	Informe d'auto-avaluació. Informe d'experts externs. Seminari de cloenda	1r semestre 2010	Ajuntament de Barcelona, ACUP, Generalitat de Catalunya, Fundació CyD, Pla Estratègic Metropolità de Barcelona
Avaluació de les vuit universitats de l'ACUP per part de l'EUA	AQU, ACUP, Universitats	Avaluació i recomanacions EUA	2n semestre 2010	AQU, Universitats
Anàlisi per establir un sistema d'indicadors d'internacionalització mitjançant <i>benchmarking</i> (projecte IMPI) i coordinació amb la fundació <i>Universidad.es</i>	Universitats, ACUP, Administració central de l'Estat, Generalitat de Catalunya, CHE	Sistema d'indicadors únic. Incidència en l'elaboració dels indicadors europeus d'internacionalització	Permanent	Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat, ACUP

Programa 3: Plataforma conjunta de postgrau.

<i>Acció</i>	<i>Institucions implicades</i>	<i>Resultats i indicadors</i>	<i>Execució</i>	<i>Finançament</i>
Detecció del potencial docent i de programes interuniversitaris de les universitats públiques catalanes	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya	Relació de programes conjunts	1r semestre 2010	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya
Selecció i disseny dels programes de postgrau amb més projecció internacional	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya	Relació de postgraus de projecció internacional	2n semestre 2010	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya
Vincular l'oferta seleccionada amb línies de recerca de manera que els programes de postgrau s'enllacin a àrees de recerca d'excel·lència del sistema universitari públic català	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya	Relació de postgraus i línies de recerca	1r semestre 2011	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya
Plataforma conjunta d'una oferta de màsters i doctorats	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya	Creació d'una plataforma conjunta de postgrau amb projecció internacional. Material divulgatiu sobre l'oferta catalana	Inici 2011	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya

Programa 4: Espai Mediterrani d'Educació Superior i Recerca.

<i>Acció</i>	<i>Institucions implicades</i>	<i>Resultats i indicadors</i>	<i>Execució</i>	<i>Finançament</i>
Programa de beques per a estudiants i professionals provinents de la regió de la mediterrània per fer estades de recerca o docència a Catalunya	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat	Convocatòria anual de beques	1r semestre 2011	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat
Cercar sinèrgies de recerca i formació universitària amb els països de la Mediterrània	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat	Identificar àmbits prioritaris de recerca i docència	2n semestre 2010	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat
Impulsar la xarxa EPUF i les seves activitats	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya		Permanent	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya
Impulsar projectes universitaris en el context de la Unió per la Mediterrània	Universitats, ACUP	Elaboració de projectes a executar en el marc de la Unió per la Mediterrània	Permanent	Universitats, ACUP, Generalitat de Catalunya

Programa 5: Cooperació per al desenvolupament.

<i>Acció</i>	<i>Institucions implicades</i>	<i>Resultats i indicadors</i>	<i>Execució</i>	<i>Finançament</i>
Estratègia conjunta per a la Cooperació Universitària per al Desenvolupament	ACUP, Universitats	Pla conjunt de Cooperació Universitària per al Desenvolupament	1r semestre 2010	ACUP, Generalitat de Catalunya
Programa marc de cooperació estratègica amb Àfrica	ACUP, Universitats, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat		2n semestre 2010	ACUP, Universitats, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat
Plataforma de gestió universitària (Àfrica-Catalunya)	ACUP, Universitats, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat		1r semestre 2010	ACUP, Universitats, Generalitat de Catalunya, Administració central de l'Estat

PLA DE PROJECCIÓ INTERNACIONAL de les universitats públiques catalanes 2010-2015

Avui dia, ser presents en el panorama internacional i treballar en la xarxa del coneixement global és, per les universitats, un repte i alhora una realitat inevitable. La projecció internacional és un clar mitjà per millorar les capacitats institucionals de cada universitat i del conjunt del sistema universitari públic català; una major internacionalització requerirà millorar l'atractiu i la qualitat de l'oferta formativa, les línies de recerca i la innovació institucional. Per tot això, les universitats de Barcelona (UB), Autònoma de Barcelona (UAB), Politècnica de Catalunya (UPC), Pompeu Fabra (UPF), Girona (UdG), Lleida (UdL), Rovira i Virgili (URV) i Oberta de Catalunya (UOC), agrupades a l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i sota la marca d'*Universitat de Catalunya* han elaborat una resposta proactiva i conjunta per fer front als reptes de la societat global actual i a la necessitat d'una internacionalització meditada, estructurada i que permeti crear un pol universitari de referència al sud d'Europa.

Un primer pas en aquesta direcció va ser la publicació del *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya* l'any 2008. El *Pla de Projecció Internacional de les Universitats Públiques Catalanes 2010-2015*, que contemplava el propi *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya*, reafirma aquesta voluntat per tal d'esdevenir un sistema universitari i de recerca de referència internacional.

El *Pla de Projecció Internacional* es basa en una visió agosarada i ambiciosa, però alhora possible. La finalitat principal del *Pla de Projecció Internacional* és aconseguir que la *Universitat de Catalunya* sigui reconeguda internacionalment per la seva qualitat, capacitat innovadora i responsabilitat social.